

Zwartboek Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

Aangeboden aan:

de Minister van Financiën, Sigrid Kaag,

de voorzitter van de vaste Kamercommissie voor financiën Judith Tielen

de voorzitter van het bestuur van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants Kris Douma

auteur: Alexander Vissers, Heerlen, 28 april 2023

mr. drs. A.P.M. Vissers RA

Parmentierstraat 33

6417 AX Heerlen

Inhoudsopgave

- A. Inleiding en belangrijkste conclusies
- B. Aanpak van het onderzoek
- C. Summiere historische beschouwing van de taken van de beroepsorganisatie
- D. Onrechtmatige en gebrekkige besluiten
 - d 1. Aanwijzing door het bestuur van de NBA van stagebureaus van niet-WTA vergunninghouders
 - d 2. Examen en inschrijving
 - d 3. Vrijstelling examen Nederlands recht en Gedrags- en beroepsregels
 - d 4. Code goed bestuur en Verordening op het bestuur
 - d 5. Benoemingen
- E. Onbehoorlijke taakvervulling
 - e 1. Financiën
 - e 2. Gedragingen van de voorzitters
 - e 3. De Website accountant.nl
- F. Falend toezicht
 - f 1. Toezicht op het bestuur door de ledenvergadering
 - f 2. Ministerieel toezicht en zienswijzeprocedure
- G. Conclusies en aanbevelingen
 - g 1. Conclusies
 - g 2. Aanbevelingen

A. Inleiding en belangrijkste conclusies

Op 19 april 2023 heb ik deel 1 van mijn Zwartboek, Zwartboek wet- en regelgeving accountants aangeboden. Dit tweede deel van het Zwartboek heeft betrekking op de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), een falende organisatie zoals in dit zwartboek betoogd zal worden. Dit deel is in samenhang met het eerste deel te lezen en maakt evenmin als deel 1 aanspraak op volledigheid. De wettelijke taken van de beroepsorganisatie worden eerst in historisch perspectief beschouwd. Vervolgens wordt nagegaan in hoeverre besluiten en het feitelijk handelen van de NBA en haar bestuursorganen in overeenstemming is met het Unierecht, de wet en het recht en de rede. Het legt tevens bloot hoe de NBA systematisch in strijd met het Unierecht, de wet, het recht en de rede handelt. In het bijzonder de omstandigheid dat de NBA in strijd met het Unierecht en de rede stagebureaus van niet-vergunninghouders heeft erkend en accountants in het register inschrijft als wettelijk auditor die niet hebben voldaan aan de onder de Richtlijn vereiste praktijkopleiding op het terrein van de wettelijke controle van de jaarrekening getuigt van onaanvaardbaar wanbestuur. Uit de duur, aard en omvang van het wanbestuur blijkt dat het toezicht op het bestuur, de beroepsorganisatie en de beroepsreglementering faalt.

B. Aanpak van het onderzoek

Aan de hand van de wetsgeschiedenis wordt een historische beschouwing gegeven van de taken van de beroepsorganisatie. Vervolgens worden enige besluiten van de ledenvergadering, van het bestuur en van medewerkers van de NBA getoetst aan de vereisten van het Unierecht, met name Richtlijn 2006/43 EG, de Aanwijzingen voor de regelgeving (laatstelijk gewijzigd 18 maart 2022 Staatscourant 2022, 5649) de Wet op het accountantsberoep en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het optreden van de voorzitter naar buiten, het gedrag van de voorzitter en het bestuur tijdens de ledenvergadering, de publicaties op de door de beroepsorganisatie gehouden website worden verder getoetst aan de rede en aan de beroepsopvattingen.

C. Summiere historische beschouwing van de taken van de beroepsorganisatie

De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants is ingesteld bij de Wet op het Accountantsberoep als rechtsopvolger van de Orde Koninklijk Nederlands Instituut van Accountants en de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten. Het Koninklijk Nivra was ingesteld bij de Wet op de Registeraccountants in 1962 en had oorspronkelijk de wettelijke taken het register te

voeren, de beroepsreglementering vast te stellen en de opleiding en het beroepsexamen te verzorgen, het tuchtrecht te verzorgen en op te treden tegen onbevoegd titelgebruik. Het Nivra was met name en in wezen een opleidingsinstituut voor de beroepsbegeleidende leerweg tot Registeraccountant met buitengerechtelijke tuchtrechtspleging. De Wet op de Registeraccountants en het accountantsregister waren voorwaarde voor de aanwijzing van bevoegde personen in de Wet op de Jaarrekening en in het Wetboek van Koophandel en, later, voor de wettelijke controle van de jaarrekening in art. 393 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De meeste taken van het Nivra zijn in de loop der tijden overgenomen door andere instanties: de beroepsreglementering, de controlestandaarden voor de wettelijke controle van de jaarrekening van ondernemingen worden op basis van de International Auditing Standards door de Commissie van de Europese Unie vastgesteld. De Gedrags- en beroepsregels worden aan de International Code of Ethics van de IFA ontleend. Het theoretische deel van de deeltijdopleiding tot Registeraccountant wordt door Nyenrode University verzorgd. Het toezicht op ongeoorloofd titelgebruik is door de belastingdienst overgenomen. Het tuchtrecht is naar rechterlijke colleges, de Accountantskamer en het College van beroep voor het Bedrijfsleven verplaatst, de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding besluit de eindtermen voor de beroepsopleiding inclusief die voor de praktijkopleiding. De zorg voor de praktijkopleiding tot wettelijk auditor is met de uiteindelijke invoering van de Achtste Richtlijn EG aan het Nivra later de NBA opgedragen. Het verzorgen van de praktijkopleiding omvat met name de toelating tot de praktijkopleiding, het aanwijzen van stagebureaus en het verzorgen van het praktijkexamen. De inhoud van de praktijkopleiding wordt door de Commissie Eindtermen Accountantsopleidingen besloten.

In weerwil van het wegvallen van de wettelijke taken is in de wettelijke omschrijving van de taken weinig veranderd en is het bureau van de NBA alleen maar gegroeid. Om de leegheid te verhullen heeft de NBA iedere ernst opgegeven en marketingkreten aan zichzelf (NBA 3.0) en haar activiteiten gegeven. De wettelijke praktijkopleiding en de onwettige permanente educatie heten nu "Lerend Beroep" de onwettige kantoortoetsing heet "Onomstreden Kwaliteit" de collectieve werving en reclame voor het beroep "Sterk Merk". Ontdaan van de meeste wettelijke taken streeft de NBA ernaar een serviceorganisatie te worden in weerwil van de wetsbepaling dat de NBA de marktwerking niet onnodig mag verstoren. Verder heeft de NBA overbodige commissies en raden in het leven geroepen waaronder de Raad voor de Beroepsreglementering en het Belanghebbendenorgaan voor de beroepsreglementering. De NBA, haar bureau bestuur en directie dienen niet de gemeenschappelijke belangen van accountants maar alleen hun eigen belangen.

D. Onrechtmatige en gebrekkige besluiten

In deel 1 zijn de gebreken met betrekking tot besluiten tot vaststelling van beroepsreglementering besproken, met name de Verordening op de Raad van

Toezicht de Verordening op de Kwaliteitstoets, de Nadere Voorschriften Kwaliteitssystemen, Nadere Voorschriften Permanente Educatie 2019, Verordening op de Kennistoets en Handreiking 1118. Naast het vaststellen van de beroepsreglementering neemt het bestuur van de NBA ook andere publiekrechtelijke besluiten. Deze betreffen met name besluiten tot aanwijzing van stagebureaus, besluiten tot afgifte van een verklaring van vakbekwaamheid aan buitenlandse accountants besluiten tot inschrijving van accountants in het register, en besluiten tot vaststelling van een verplicht onderwerp in het kader van de permanente educatie. Daarnaast nemen de bestuursorganen van de NBA benoemingsbesluiten De ledenvergadering benoemt een deel van de bestuursleden, de ledengroepbesturen de overige en de ledenvergadering benoemt de voorzitter en plaatsvervangende voorzitter uit de bestuursleden.

d 1. Aanwijzing door het bestuur van de NBA van stagebureaus van niet-WTA vergunninghouders

Art. 10 van de Richtlijn 2006/43 EG eist dat een de praktijkopleiding tot wettelijk auditor gevolgd dient te worden die in het bijzonder de wettelijke controle van de jaarrekening van ondernemingen volgens het gemeenschapsrecht omvat. Deze praktijkopleiding dient voor tenminste twee jaren bij een wettelijk auditor of auditkantoor te worden gevolgd. Desondanks heeft het bestuur van de NBA stagebureaus van ING, ABN-AMRO, SNS Reaal, Audit Rabobank, Accountancy Rijksoverheid en Bureau Praktijkopleiding Carribean en het stagebureau NBA erkend. Geen van deze ondernemingen en instellingen zijn wettelijk auditor of auditkantoor. Geen van deze instellingen voert wettelijke controles in de zin van het gemeenschapsrecht uit. Ook veel andere stagiaires die bij de andere stagebureaus van (samenwerkende) vergunninghouders hun stage volgen, kunnen niet aan de norm uit art. 10 Richtlijn 2006/43/EG voldoen, er zijn nu eenmaal niet zo veel wettelijke controles en wel veel stagiaires en voor veel kleine en middelgrote vergunninghoudende accountantsorganisaties is de wettelijke controle maar een klein deel van de werkzaamheden. De kans dat een stagiaire in de richting Assurance AA de kans krijgt dat hij een noemenswaardig deel van zijn stage aan wettelijke controles (EU) besteedt, is kleiner dan de kans dat hij wordt opgegeten door een tijger. Het zou toch zonde zijn wanneer de NBA daardoor leden zou mislopen dus heeft de NBA een “transponeringstabel” verzonnen waardoor stagiaires die geen of onvoldoende tijd aan de wettelijke controle van de jaarrekening kunnen besteden, in weerwil van art. 10 lid 1 Richtlijn 2006/43/EG toch de praktijkopleiding kunnen afronden. Ter continuering van de Nederlandse folklore, dat interne en overheidsaccountants de RA titel en toelating tot de wettelijke controle van de jaarrekening van ondernemingen kunnen verwerven en ter continuering van de contributiestroom van deze leden heeft de NBA in strijd met de uitdrukkelijke en zeer redelijke voorwaarde van het Unierecht gehandeld. Extra bedenkelijk is het dat ook het stagebureau Rijksoverheid daaraan meewerkt. Nederland heeft dus niet

alleen de hand gelicht met de EU-voorwaarde dat beroepsbeoefenaren een vooropleiding die toegang biedt tot de universiteit (Abitur, baccalaureate, VWO Diploma) en afgeronde studie op universitair niveau dienen te hebben gevolgd (art. 6 Richtlijn 2006/43/EG), deze voorwaarde werd door de ambtelijke werkgroep Nicaise vakkundig geëlimineerd, Nederland (de NBA) heeft ook bepaald dat ook zonder ooit aan een wettelijke controle van de jaarrekening deel te nemen (voorwaarde art.10 Richtlijn 2006/43/EG) kandidaten het praktijkexamen kunnen afsluiten, en toegelaten kunnen worden tot de wettelijke controle. Het is derhalve onbegrijpelijk dat na het omzeilen van wezenlijke in het Unierecht vastgelegde kwaliteitswaarborgen door de wetgever, die wetgever, minister en Kamer vervolgens kritiek uiten op de uitvoering van de controle.

d 2. Examen en inschrijving

De Wet op het accountantsberoep heeft, heel ongelukkig, in art. 47 lid 1 WAB bepaald dat de beroepsorganisatie een getuigschrift afgeeft, indien het examen met goed gevolg is afgelegd. Het had in de rede gelegen net als net als voor buitenlandse accountants het bestuursorgaan, het bestuur van de NBA, te noemen of eerder nog, een examencommissie in te stellen, in plaats van de rechtspersoon als bevoegde instantie te benoemen. Eveneens in strijd met de Algemene Wet Bestuursrecht is de bepaling in art. 40 lid 1 WAB waarin is bepaald dat de beroepsorganisatie een besluit over de aanvraag tot inschrijving neemt. Een bestuursrechtelijk besluit kan alleen door een bestuursorgaan worden genomen en de beroepsorganisatie is geen bestuursorgaan maar een rechtspersoon. Deze bevoegdheid had aan het bestuur moeten worden geattribueerd.

Mede door deze gebrekkige wetgeving hebben tussen 2014 en 2022 medewerkers van de NBA alle inschrijvingsbesluiten onbevoegd genomen en accountants onbevoegd in het register ingeschreven. Ook hebben medewerkers van de NBA besluiten tot afgifte van verklaringen van vakbekwaamheid onbevoegd, zonder geldig mandaat afgegeven. Ondanks dat het bestuur van de NBA al in april 2022 op deze onwettige handelswijze was gewezen heeft het pas na mijn handhavingsverzoek aan de minister zijn onrechtmatige handelswijze in oktober 2022 respectievelijk december 2022 beëindigd.

d 3. Vrijstelling examen Nederlands recht en Gedrags- en beroepsregels

Verordening examen Nederlands recht en examen gedrags- en beroepsregels (Stcrt 2013 nr. 23892 laatstelijk gewijzigd Stcrt 2021 nr. 50102) en het daarop gebaseerde besluit van het bestuur van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants d.d. 6 september 2022 doorkruisen de wet.

Blijkens het publieksverslag van de bestuursvergadering van 6 september 2022 heeft het bestuur van de NBA besloten collectieve vrijstelling te verlenen voor het afleggen van de Proeve van vakbekwaamheid. Letterlijk weergegeven:

“Traject vakbekwaamheid buitenlandse accountants Buitenlandse accountants die in

eigen land een aan de Nederlandse opleiding gelijkwaardige opleiding hebben gevolgd, dienen een Proeve van Vakbekwaamheid af te leggen om ingeschreven te worden in het Nederlandse accountantsregister. IEMA, de opleiding International Executive Master of Auditing van de Universiteit Maastricht, de VU Amsterdam en Florida State University heeft een Engelstalig programma ontwikkeld dat het vakbekwaamheidsexamen afdekt. Het bestuur heeft besloten om vrijstelling te verlenen voor de examens van de Proeve van Vakbekwaamheid aan diegene die de corresponderende examens van IEMA heeft behaald.” Onder de Proeve van vakbekwaamheid verstaat het bestuur van de NBA de bij wet verplicht gestelde examens genoemd in art 54 lid 1 sub c. en sub d Wet op het accountantsberoep. De Wet attribueert de bevoegdheid tot het stellen van nadere regels aangaande het examen aan de Regering, die deze bij AMvB kan besluiten. De inhoud van dit examen wordt krachtens het Besluit accountantsopleidingen 2013 door de Commissie eindtermen accountantsopleiding vastgesteld. De bevoegdheid van de Ledenvergadering van de NBA tot het stellen van regels bij Verordening heeft slechts betrekking op haar leden en de te examineren personen zijn nu juist geen lid. Tevens doorkruist de Verordening de wettelijke examenplicht door het onbevoegd scheppen van een vrijstellingsbevoegdheid voor het bestuur. Het bestuursbesluit van 6 september 2022 is daarenboven ook nog in strijd met de Verordening die helemaal niet voorziet in het verlenen van collectieve vrijstellingen. Helemaal onzinnig en verder contra legem wordt de Verordening examen Nederlands recht en examen gedrags- en beroepsregels in artikel 6 lid 1 waarin is bepaald dat de kennis op grond van een gesprek in de Nederlandse of Engelse taal wordt vastgesteld. Het moge duidelijk zijn dat indien een kandidaat de Nederlandse taal niet vloeiend beheerst, voorwaarde voor een begrip van het Nederlandse recht en van gedrags en beroepsregels, van een geschiktheid geen sprake kan zijn. Concluderend is de Verordening examen Nederlands recht en examen gedrags- en beroepsregels onbevoegd vastgesteld, en in strijd met het recht. Het besluit tot erkenning van een Engelstalig opleidingsprogramma van de IEMA door de CEA is in strijd met de rede.

d 4. Code goed bestuur en Verordening op het bestuur

Het bestuur van de NBA heeft een Code goed bestuur besloten. Deze code goed NBA bestuur is in strijd met de wet, de Verordening op het bestuur en de geschreven (AWB) en ongeschreven voor openbare lichamen geldende Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur. Het besluit tot vaststelling van de (gewijzigde) Gedragscode NBA bestuur

(<https://www.nba.nl/globalassets/over-de-nba/organisatie/bestuur/beginselen-van-goed-nba-bestuur-versie-juni-2020.pdf>).

Het NBA bestuur heeft een gedragscode NBA bestuur vastgesteld en deze onlangs herzien. Het bestuur van de NBA is volgens art. 20 Wab bevoegd nadere voorschriften over zijn werkwijze bij nadere voorschriften vast te stellen. Nadere voorschriften zijn echter aan u mede te delen en in de Staatscourant te publiceren, hetgeen niet is geschied. Voor zover deze Code verder gaat dan alleen de werkwijze

van het bestuur, onder andere door het vaststellen van buitenwettelijke doelstellingen, is het besluit onbevoegd genomen want de bevoegdheid tot het stellen van regels van het bestuur is beperkt tot de eigen werkwijze, tenzij de ledenvergadering haar bevoegdheid in een Verordening heeft gedelegeerd. Inhoudelijk is de Gedragscode NBA bestuur in strijd met het recht. Het bestuur is niet bevoegd doelstellingen van de NBA buiten de wettelijke taken vast te stellen, laat staan doelstellingen vast te stellen die daarmee in tegenspraak zijn. Wanneer de wetgever heeft bepaald dat de NBA de gemeenschappelijke belangen van accountants behartigt, dan is het niet aan het NBA bestuur bij besluit vast te stellen dat de NBA het algemeen belang nastreeft. Ook het streven naar langetermijnwaardcreatie heeft geen wettelijke grondslag en past niet bij een openbaar lichaam, evenmin als het streven naar continuïteit. De NBA heeft wettelijke taken die limitatief in de wet zijn vastgelegd, dient volgens de wet nadrukkelijk het particuliere belang van de accountants en niet het algemeen belang. Dat het accountantsberoep een maatschappelijk belang dient doet daar niet aan af. Bij een limitatief wettelijk takenkader kan geen sprake zijn van een strategie, slechts van een behoorlijke taakvervulling. Het bestuur kan niet in strijd met de wet de bestuurstaken bij de directie neerleggen en zichzelf in een toezichtsrol manoeuvreren. Maar ook zonder deze overwegingen is onmiddellijk duidelijk dat de corporate governance code geen geëigende maatstaf is voor het handelen van een publiekrechtelijk lichaam en zijn bestuursorganen, voor wie de wet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur gelden. Accountants zijn wettelijk verplicht lid van de Nederlandse beroepsorganisatie van accountants en zijn onderworpen aan de contributieplicht. De lidmaatschaps- en contributieplicht gebieden een zo restrictief mogelijke uitleg van de wettelijke taken van de NBA en zijn onverenigbaar met politiek activisme. Inmenging van het bestuur in politieke aangelegenheden die geen kennelijke directe relatie met een goede beroepsuitoefening door accountants en de gemeenschappelijke belangen van accountants hebben is derhalve ontoelaatbaar.

Art. 5 van de Verordening op het bestuur bepaalt dat het bestuur buiten vergadering om besluiten kan nemen en dat deze besluiten ook stilzwijgend tot stand kunnen komen. Dit is een onaanvaardbare doorkruising van de wet. De wet (art. 13 lid WAB stelt nadrukkelijk dat slechts in een vergadering besluiten kunnen worden genomen en vereist een quorum; ten minste de helft van de stemgerechtigde bestuursleden dienen aan de stemming te hebben deelgenomen. De herziene Verordening op het bestuur noemt om onbegrijpelijke redenen verder in tegenstelling tot de eerdere versie niet het aantal bestuursleden dat door de ledenvergadering is vastgesteld. Het besluit waarin het aantal leden van het bestuur op zeven is vastgesteld is niet conform wettelijk voorschrift openbaar gemaakt door plaatsing in de staatscourant en daarmee niet in kracht getreden.

d 5. Benoemingen

Aangezien er geen sprake is van een functionerende ledenvergadering worden doorgaans alle voorstellen van het bestuur kritiekloos aangenomen. Zo ook het

voorstel van het bestuur tot benoeming van Kris Douma tot voorzitter van de NBA. Kris Douma beschikt over geen enkele kwalificatie waaruit zijn geschiktheid voor het voorzitterschap van de NBA zou blijken, hij is geen accountant, ook al spreekt hij aanmatigend over “ons beroep” hij is geen jurist en hij heeft geen ervaring in de jaarverslaggeving. Daarbij is op te merken dat het ten onrechte wekken van de indruk accountant te zijn verboden is naar art. 41 lid 2 WAB. Het feit dat accountants niet geneigd zijn voorzitter van de beroepsorganisatie te worden is enerzijds te wijten aan het gebrek aan relevantie van de beroepsorganisatie voor de accountantsorganisaties, anderzijds het risico dat er tuchtklachten worden ingediend.

Bij de aankondiging van de te vervullen vacatures in het NBA bestuur wegens het aftreden na afloop van de zittingstermijn van twee bestuursleden in 2023 gaf het bestuur aan dat kandidaten zich bij hem konden melden. Een van deze vacatures betrof de gedelegeerde van de ledengroep accountants in business. Door deze handelswijze ondermijnt het bestuur op onaanvaardbare wijze het kleine beetje dualiteit bij de samenstelling van het bestuur, namelijk dat niet alle bestuursleden op voordracht van het bestuur worden benoemd maar ook door de ledengroepen worden afgevaardigd.

E. Onbehoorlijke taakvervulling

e 1. Financiën

Het bestuur van de NBA heeft meerdere wettelijke bevoegdheden maar ook ten minste één plicht vastgelegd in art. 29 lid 2 van de Wet op het accountantsberoep, namelijk het opstellen van de jaarrekening en deze doen controleren binnen 13 weken zeg maar drie maanden na afloop van het boekjaar dat gelijk is aan het kalenderjaar. Het NBA bestuur heeft verzuimd aan deze plicht te voldoen en heeft de jaarrekening pas na 23 mei 2022 opgesteld. Dergelijk handelen is, zoals expliciet in art. 2: 138 cq 2:248 BW in de wet is vastgelegd, onbehoorlijke taakvervulling. Na zo een blunder, voor een bestuurslid van de NBA onvergeeflijk, stap je op als bestuurslid en ga je verder met je leven misschien ook wel opgelucht. Zo niet het bestuur van de NBA. Het bestuur van de NBA ontkent doodleuk dat het de jaarrekening bijna twee maanden te laat heeft opgesteld. In zijn schrijven d.d. 19 september 2022 heeft het bestuur van de NBA aangegeven dat het van mening is dat er geen sprake is van het te laat opstellen van de jaarrekening. In dit schrijven geeft het bestuur aan dat het bestuur geen aanwijzing in de wetsgeschiedenis heeft gevonden dat het “verslag” van de accountant op de “accountantsverklaring” ziet en dat het dacht dat met verslag mogelijk de management letter was bedoeld. Let wel, art. 2 sub 9 van Richtlijn 2006/43/EG definieert de “controleverklaring” als “het verslag van de accountant”! Deze uitingen van het bestuur zijn kennelijke leugens. Het zouden alleen dan geen leugens kunnen zijn, wanneer wij aanvaarden dat het zevenhoofdig bestuur waaronder vijf accountants in ernst van mening is dat onder het verslag van de accountant niet wordt verstaan het verslag dat de accountant van

de NBA op 25 mei 2022 aangeduid als “accountantsverslag” aan het bestuur van de NBA heeft gestuurd en wanneer we verder voor waar aanvaardden dat het zevenhoofdig bestuur van de NBA waaronder vijf accountants tot de conclusie is gekomen dat de wetgever in de wet op het accountantsberoep, als enige wet, verzuimd heeft de termijn voor het opstellen van de jaarrekening te bepalen, maar het wel nodig heeft gevonden de verplichting van de accountant op te nemen een niet nader gedefinieerd verslag over een onderwerp naar keuze uit te brengen. We moeten verder voor waar aanvaardden dat van 1962 tot 1986 de controleopdracht aan de accountant niet tot een accountantsverklaring leidde en geen verklaring aan de leden van het Nivra die deze accountant benoemd hadden toekwam, want in deze periode werd volgens de door het bestuur aangehaalde Wet op de Registeraccountants naast de balans en staat van baten en lasten slechts het accountantsverslag (toen accountantsrapport) ter inzage gelegd. Pas met de invoering van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in 1984 en de GBR 1984 is het begrip “verklaring” in de wet en regelgeving verankerd, het accountantsrapport of accountantsverslag is echter nog altijd het best verkochte product van accountants in Nederland, een verhaaltje met tabellen van de accountant, de samenstellings- beoordelings- of controleverklaring en de jaarrekening in deze of andere volgorde gebonden in een al dan niet gevensterde kaft. De suggestie dat met het verslag van de accountant de managementletter bedoeld zou kunnen zijn is tevens een kennelijk leugen, niet alleen omdat het volkomen onzinnig is maar ook omdat het betreffende artikellid in 1962 in de wet verankerd is en het bestuur niet onkundig van het feit kan zijn dat de eerste managementletter pas ruim twee decennia later het licht zag in Nederland. De leugen van het NBA bestuur is zowel een slechte als een domme leugen. Het is een slechte leugen omdat er niet verwezen wordt naar enige datum, notulen of enige andere vastlegging, het is verder een slechte leugen omdat de geschetste toedracht, die neerkomt op het berusten in het niet-begrijpen van een artikellid betreffende de jaarrekening van de NBA uit de Wet op het Accountantsberoep op zichzelf een tuchtrechtelijk verwijt oplevert, het is tevens een slechte leugen omdat voor de waarheid vijf minuten volstaan en alleen een leugen drie maanden nodig heeft. Het is een domme leugen omdat in het kader van de WOO de emails betreffende het verslag van de accountant openbaar moesten worden gemaakt, met name de email van de accountant d.d. 25 mei 2022 betreffende het definitieve verslag van de accountant aangeduid als “accountantsverslag”. Het is al verwerpelijk dat het bestuur zijn toevlucht neemt tot leugens, maar het is daarnaast ook nog eens beschamend dat een zevenkoppig bestuur, waaronder vijf accountants, geen betere leugens konden verzinnen dan deze. Deze handelswijze, het met leugens beantwoorden van een vraag in het kader van het wettelijke toezicht door de ledenvergadering op het bestuur conform art. 5 lid 2 van de Wet op het accountantsberoep, je moet het maar durven, is een schending van het fundamentele beginsel van integriteit. Zelfs nadat ik het bestuur op de onaanvaardbaarheid van hun schrijven had gewezen bij brief van 21 september 2022 met toelichting bij de wetsgeschiedenis heeft het er geen afstand van

genomen. Verder heeft het bestuur van de NBA de jaarrekening 2021 niet gedateerd en niet ondertekend.

De NBA had per 31 december 2021 108 medewerkers (FTE) in dienst. De Zweedse zusterorganisatie had per 30 april 2022 (einde boekjaar) 44 medewerkers in dienst. De contributie bedroeg in Zweden minder dan 5 miljoen euro, tegenover meer dan 19 miljoen in Nederland. Dit is een duidelijke indicatie van een inefficiënte organisatie. De NBA houdt een eigen website in de lucht met beroepsreglementering HRA online, ondanks dat de Wet openbaarheid bestuur en de Bekendmakingswet een openbaarmaking van besluiten en geconsolideerde regelgeving op overheid.nl voorschrijven. Zelfs accountants moeten in staat worden geacht de website overheid.nl te gebruiken en de NBA hoort daarnaast geen eigen website bij te houden met deels verouderde en onbetrouwbare informatie. Begin 2021 had de NBA twee medewerkers in dienst die een salaris boven het reguliere maximum van de Wet normering topinkomens betrokken en een directeur die het maximum van de Wet normering topinkomens betrok. Het getuigt van financieel wanbestuur wanneer een organisatie die van vrijwel alle taken is ontheven personeel in dienst houdt dat dergelijke salarissen betreft en al helemaal wanneer overbetaalde uitgerangeerde managers in dienst worden gehouden. De NBA is als overheidslichaam gehouden spaarzaam met de middelen om te springen. De NBA had per 31 december 2021 acht medewerkers in dienst die langdurig ziek waren. Wanneer een organisatie zoveel langdurige zieken in dienst heeft betekent dat, dat de organisatie zelf ziek is.

e 2.. Gedragingen van de voorzitters en bestuursleden

Op 7 juli 2020 heeft voormalig voorzitter, Marco van der Vegte, een brief geschreven over het standpunt van de NBA over zelfonderzoek in fraudezaken. Deze brief bleek door de voorzitter in strijd met de wet- en regelgeving zonder bestuursbesluit te zijn geschreven. De wet stelt dat besluiten door het bestuur bij meerderheid van stemmen worden genomen met vereist quorum en dat de NBA door haar bestuur en niet door haar voorzitter wordt vertegenwoordigd. Deze handelwijze heeft uiteraard veel kritiek geogst bij de leden. De nieuwe voorzitter stelde vervolgens in een column op accountant.nl van 28 januari 2022 voor op een andere wijze de wet niet na te leven, namelijk door officiële (*sic*) brieven van de NBA door de directeur mee te laten ondertekenen in plaats van gewoon te doen wat er in de wet staat, namelijk er in de bestuursvergadering over te besluiten en de brief door het bestuur te ondertekenen dan wel door het bestuur volmacht of machtiging te verlenen de brief door de voorzitter te laten ondertekenen.

Nadat de NBA nadrukkelijk gewezen was op het falende bestuurshandelen heeft de nieuwe voorzitter Kris Douma op 12 april 2022 een brief aan de Monitoring Commissie Corporate Governance Code gestuurd en deze alleen ondertekend. Deze brief is al tenenkrommend door de stortvloed aan gemeenplaatsen waarmee hij doorspekt is, maar veel kwalijker zijn de inhoudelijke opmerkingen. In deze brief staat onder meer dat een effectieve code kan bijdragen aan het voorkomen van fraude en het waarborgen van de continuïteit van ondernemingen.

Het is bijna niet mogelijk iets te schrijven dat schadelijker is voor het accountantsberoep dan deze zin. Fraude is een natuurverschijnsel, wijdverbreid altijd en overal. Voor accountants is niet het uitgangspunt dat fraude te voorkomen is, maar dat fraude (van materieel belang) niet onontdekt blijft en het valt niet in te zien hoe een corporate governance code daar een bijdrage in kan leveren. Al even kwalijk is de verwijzing naar het waarborgen continuïteit. Net als fraude is discontinuïteit een natuurverschijnsel, faillissementen zijn onlosmakelijk met de vrije markt verbonden. Continuïteit valt niet te waarborgen en al helemaal niet door een Corporate Governance Code. Decennia werk tot overbrugging van de verwachtingskloof tenietgedaan door één ondoordachte brief. Al bijna even pijnlijk is in de bijlage bij de brief vervatte advies het begrip “gender” te gebruiken in plaats van “gender identity” onder verwijzing naar de genderbread person van Sam Killerman daar waar het gaat om de vrouwenquota in het ondernemingsbestuur. Nu de EU (ESG) en de wetgever de governance wettelijk geregeld hebben en de EU streeft naar een geharmoniseerde kapitaalmarkt is het bestaan van een Nederlandse Corporate Governance Code al hoogst dubieus en in ieder geval ongewenst. Overigens heeft de NBA zich er niet mee te bemoeien. Het enige wat de NBA had mogen inbrengen is dat de Corporate Governance Code geen middel is om wat dan ook over de relatie tussen de rechtspersoon zijn organen en de accountant belast met de wettelijke controle te regelen. Snel afschaffen dus.

In een volgende column .d.d. 7 september 2022, die ook al bol staat van de tenenkrommende gemeenplaatsen en verder lijkt op een incoherent associatief Dadaïstisch gedicht, werpt de voorzitter Kris Douma de accountant op als hoeder van een stabiele democratische samenleving. Door deze delusions of grandeur doet hij afbreuk aan de ernst van het beroep en scheidt een nieuwe verwachtingskloof. Accountants geven een vakkundig oordeel over financiële verantwoordingen, niet meer en niet minder.

Op 3 januari 2023 heeft Kris Douma op de website accountant.nl een voorzitterscolumn geplaatst. Uit deze column blijkt ten eerste hoe schadelijk het is dat de wetgever niet in de Wet op het accountantsberoep heeft opgenomen wat het accountantsberoep is, en verder blijkt het gebrek aan besef bij het NBA bestuur wat zijn taak inhoudt. Wat het accountantsberoep is, volgt uit het Unierecht en hoeft niet strategisch te worden heroverwogen. In zijn column, die wederom doorspekt is van tenenkrommende gemeenplaatsen geeft de voorzitter aan dat de NBA bezig is met een strategische heroriëntatie ten aanzien van de governance. Het NBA bestuur gaat niet over de NBA governance, daar gaat de wetgever over. Tot overmaat van ramp schrijft hij ook nog “vertrouwen in het maatschappelijk verkeer” in plaats van vertrouwen van het maatschappelijk verkeer en “eer en stand” in plaats van “de eer van de stand” zelfs in een column moet de voorzitter van de NBA een minimum aan zorgvuldigheid betrachten. Veel kwalijker is echter dat Kris Douma niet ingaat op de vernietigende kritiek op de NBA die ik in mijn zienswijze voorafgaande aan de ledenvergadering in december 2022 heb geuit.

De voorzitter heeft geen of onvoldoende kennis genomen van de Verordening op de ledenvergadering is niet capabel de ledenvergadering te leiden en frustreert

contra legem een vruchtbare beraadslaging. In plaats van de leden te vragen of zij het woord willen voeren inzake het ter beraadslaging aanstaande agendapunt vraagt hij of leden vragen hebben en valt mij bij de eerste opmerking ten aanzien van de vergaderorde in de rede met de opmerking “dat was vraag één”.

Bestuursleden hebben zich niet voorgesteld aan de ledenvergadering waarop zij verantwoording afleggen en zaten gedurende de vergadering met de rug naar de leden. Niet het bestuur maar de directeur Berry Wammes deed 13 juni 2022 verantwoording van het bestuursbeleid althans dat had hij moeten doen maar in plaats van zich te houden aan het agendapunt gaf hij aan liever een dialoog aan te gaan met de leden. In aanloop naar de ledenvergadering van december 2022 heb ik een WOO-verzoek ingediend tot openbaarmaking van meerdere geschriften met betrekking tot de geagendeerde onderwerpen. Ondanks dat ik dit verzoek ruim op tijd had ingediend, heeft het bestuur de betreffende documenten, minder dan 150 pagina's tekst, pas na de ledenvergadering openbaar gemaakt, toen de besluiten over de geagendeerde onderwerpen al genomen waren. Daarmee heeft het bestuur het toezicht door de ledenvergadering doorkruist.

e 3. De Website accountant.nl

De NBA heeft naast de website nba.nl met informatie over de beroepsorganisatie en het accountantsregister een nieuws- en discussie-website, accountant.nl.

Op deze site worden naast financieel-economische nieuwsberichten, veelal ontleend aan het Financieele Dagblad ook opiniestukken geplaatst. De vorm van deze opiniestukken is deels in de vorm van columns. De columns en reacties op de deze site doen ernstig afbreuk aan het aanzien van het beroep. Leden worden bekritiseerd terwijl zaken nog onder de (tucht)rechter zijn. Suggestieve artikelen en reacties worden geplaatst en niet verwijderd, waarin, zonder deugdelijke grondslag, kritiek op accountants en het beroep wordt geuit.

Een zeer beperkt aantal beroepsbeoefenaren en derden neemt deel aan de discussie. In principe nemen accountants werkzaam bij of verbonden aan de Big-four kantoren, die het gros van de OOB jaarrekeningen controleren, geen deel aan de discussie. Het is daarom een schadelijke vorm van het voeren van een debat over het beroep. Nog maar afgezien van het feit dat het beroep geen Nederlands fenomeen is en een debat dus zinloos is. Een van de meest gepubliceerde auteurs is prof. Marcel Pheijffer, hij is tevens columnist in het FD. Marcel Pheijffer was in overheidsdienst Registeraccountant geworden zonder ooit een wettelijke controle van de jaarrekening van ondernemingen te hebben uitgevoerd en heeft ook na het behalen van zijn titel nooit een wettelijke controle van de jaarrekening van ondernemingen uitgevoerd. Marcel Pheijffer verkondigt onder meer de onhoudbare opvatting dat de wettelijke controle van de jaarrekening een overheidstaak is, die privaat wordt uitgevoerd. Zeker met betrekking tot de niet-OOB controles is deze opvatting onhoudbaar en hoort de NBA daar geen platform voor te bieden. Op de site worden herhaaldelijk suggestieve artikelen gepubliceerd waarin kritiek zonder deugdelijke grondslag wordt geuit en daarmee is de NBA de belangrijkste bron van

ongefundeerde kritiek op het beroep en handelt het bestuur in strijd met de wettelijke taak de gemeenschappelijke belangen van accountants te behartigen.

Met het exploiteren van een nieuws- en opiniesite treedt de NBA in directe concurrentie met commerciële marktpartijen gefinancierd met overheidssteun, de titel-belasting (onder meer contributies van accountants in business).

Op de website accountant.nl publiceerde Berry Wammes een tenenkrommend verslag van de conferentie van de IFAC waaraan hij kennelijk had deelgenomen. Het is onaanvaardbaar dat het NBA bestuur, het bestuur van een openbaar lichaam met 22.000 leden die accountant zijn, de directeur, een niet-accountant, als vertegenwoordiger laat deelnemen aan de IFAC-conferentie.

F. Falend toezicht

f 1. Toezicht op het bestuur door de ledenvergadering

De Wet op het accountantsberoep bepaalt dat de Ledenvergadering toezicht houdt op het bestuur. Aangezien de ledenvergadering geen verdere bevoegdheden heeft om deze taak te vervullen, kunnen individuele leden alleen middels een WOO verzoek proberen aan deze taak invulling te geven. Aangezien het bestuur van de NBA op deze WOO verzoeken niet tijdig besluit, is er de facto geen sprake van toezicht op het bestuur door de ledenvergadering. Sterker nog, bij een opkomst van 136 leden van wie 15 kennis hebben genomen van de vergaderstukken is zelfs geen sprake van een ledenvergadering maar slechts van bestuurlijke verwaarlozing.

f 2. Ministerieel toezicht en zienswijzeprocedure

Het bestuurlijke toezicht op de beroepsorganisatie is in hoofdstuk 5 WAB opgedragen aan de Minister van Financiën. Sinds 2019 is het preventieve toezicht op de regelgeving middels vereiste voorafgaande ministeriële goedkeuring van beroepsreglementering vervallen. De Minister hanteert voor dit toezicht kennelijk evenmin een geldig toetsingskader als de NBA voor de beroepsreglementering. De zienswijzeprocedure naar art. 22 lid 2 WAB is onwerkzaam en onzinnig aangezien de terinzagelegging niet in de Staatscourant en niet op overheid.nl wordt gepubliceerd en overigens overbodig in verband met de EU-harmonisatie van de wettelijke controle en het noodzakelijkheidsvereiste van de regelgeving. Het door het bestuur en de Raad voor de beroepsreglementering gehanteerde toetsingskader omvat niet de toetsing van de bevoegdheid en evenmin de toetsing aan de vereisten van Richtlijn 2006/43 EG. Als het ministeriële toezicht wel zou functioneren dan zou er niet een veelheid aan onwettige besluiten zijn genomen en in stand gelaten. Art. 32 van Richtlijn 2006/43 EG vereist onafhankelijk toezicht op de beroepsregelgeving met betrekking tot de wettelijke controle van de jaarrekening. Met het afschaffen van de vereiste voorafgaande ministeriële goedkeuring, het preventieve toezicht op de regelgeving in 2019 voldoet Nederland niet meer aan het Unierecht.

G. Conclusies en aanbevelingen

g 1. Conclusies

De NBA is een organisatie met een heel beperkt wettelijk takenpakket. De feitelijke activiteiten overschrijden de wettelijke taken en zijn daarmee deels zelfs in strijd. De excessieve omvang van de NBA is niet te verklaren en steekt schril af in vergelijking met bijvoorbeeld Zweden. De NBA, en haar bestuur hanteren geen geldig toetsingskader voor de besluitvorming, toetsen niet aan hoger recht en evenmin aan de regelgevingshiërarchie, zoals deze is vastgelegd in de Aanwijzingen voor de regelgeving. De NBA en haar bestuursorganen hebben talrijke onwettige en onbevoegde besluiten genomen, zowel in de regelgeving als bij aanwijzingsbesluiten, in strijd met het Unierecht, de wet, het recht en de rede. Het bestuur en de directie zijn volstrekt incompetent. Dat de wet op het accountantsberoep niet aan de daaraan te stellen eisen voldoet is slechts gedeeltelijk een oorzaak van het wanbestuur. Veel belangrijker is het gebrek aan kwalificatie en deskundigheid en ernst. Het toezicht op het bestuur door de ledenvergadering en op de NBA en de regelgeving door de minister falen en voldoen niet aan de door de Richtlijn 2006/43 EG gestelde eisen.

g 2. Aanbevelingen

Een fundamentele herziening van de Wet op het accountantsberoep is onontkoombaar. Alle geharmoniseerde voorschriften dienen in de wet te worden vastgelegd, inclusief de verplichting tot het volgen van permanente educatie. Alleen AFM-vergunninghouders mogen nog als stagebureau voor de praktijkopleiding tot wettelijk auditor worden aangewezen. Alleen Registeraccountants die daadwerkelijk de praktijkopleiding die voldoet aan de EU norm mogen nog tot de wettelijke controle worden toegelaten. Er moet een spoedwet worden ingevoerd waarbij het bestuur en de directie van de NBA worden ontslagen en vervangen door een regeringscommissaris die de taak heeft de NBA te hervormen tot een organisatie van wettelijke auditors en de regelgeving in overeenstemming te brengen met het Unierecht, de wet, het recht en de rede.

Verder zijn alle ongeldige en onwettelijke besluiten van de NBA te vernietigen, waaronder de aanwijzingsbesluiten van stagebureaus die niet verbonden zijn aan auditkantoren, de verplichtstelling van permanente educatieonderwerpen en de kennistoets.

Heerlen 28 april 2023

Alexander Vissers
mr. drs. A.P.M. Vissers RA
Parmentierstraat 33 6417AX Heerlen